

Liber

Incipiunt capitula libri septimi.

Itrum quicquid de deo non relatiue: sed ad seipm recte dicitur: cuiuslibet p sone in trinitate cōueniat.

Ii Ea q̄ patris et filij essentiā significant nō esse relatiua: qz q̄cquid ad se: nō ad aliqd dicunt simul ambo sunt.

Iii De sapia a deo genita vel creata.

Iii Quid vela grecis vellatinis necesse fu erit dici de ineffabili trinitate.

v De substantia et essentia.

vi De tribus psonis vnus essentie.

Aurelij Augustini liber septimus incipit.
Itrum q̄cquid de deo nō relatiue: s̄ ad seipm recte dicitur: cuiuslibet psonae in trinitate pueniat.

Capitulum. I.

Num nūc queramus diligētius q̄trum dat deus qd pauloante distulim⁹. **I**trum et singla queqz in trinitate psona possit et p se ipam nō cū ceteris duab⁹ dici deus: aut magnus: aut sapiēs:

aut verus: aut omnipotēs: aut iustus: et si qd aliud dici de deo pōt non relatiue: s̄ ad seipm.

An x̄o nō dicant ista: nisi cū trinitas intelligit̄.

I. Cor. hoc em̄ qdē facit: qz scriptū est: x̄pm dei virtutē et dei sapiam: vtrū ita sit p̄ sapiē atqz virtutis sue: vt hac sapia sapiēs sit quā genuit: et hac virtutē potens quā genuit: et qz sp̄ potens et sapiēs: sp̄ genuit virtutē et sapiam.

Dixeram⁹ em̄ si ita est: cur nō et magnitudinis sue pater sit q̄ magn⁹ est: et bonitatis q̄ bon⁹ est: et iusticie q̄ iustus: et alia si q̄ sunt.

Aut si hec oīa plurib⁹ vocabulis in eadē sapia et virtute intelliguntur vt eadē sit magnitudo q̄ virtus: ea bonitas q̄ sapia: et ea rursus sapia q̄ virtus: sicut iaz tracta uimus: meminirim⁹ cū aliqd horū noīo sic accipiendū esse: ac si oīa cōmēmore.

Querit̄ ḡ an p̄ etiā singulus sit sapiēs: atqz ip̄a sibi ipse sapia: an ita sit sapiēs quō dicēs.

Verbo ei qd genuit dicēs ē: nō x̄bo qd p̄ferē et sonat et transit: s̄ x̄bo qd erat apud deū: et deus erat verbū et oīa p̄ ipm facta sunt: x̄bo eq̄li sibi q̄ sp̄ atqz in cōmutabiliter dicit seipm.

Nō est em̄ ip̄e x̄bū sicut nec filius nec imago.

Dicēs aut̄ except̄ illis t̄palib⁹ vocibus x̄bi dei: q̄ in creatura fūit nā sonāt et trāseūt.

Dicēs ḡ illo coeterno x̄bo nō singulus intelligit̄: s̄ cū ip̄o x̄bo sine q̄ non est vtiqz dicēs.

Ita ne et sapiens sicut dicēs: vt ita sit sapia sic verbū: et h̄ sit x̄bū esse qd est esse sapiam: h̄ etiam esse virtutem: vt virtus et sapia et x̄bū idem sit: et relatiue dicat̄: sicut fili⁹ et imago atqz ille nō singulus potēs vel sapiēs: s̄ cuz ip̄a virtute et sapia quā genuit: sicut nō singul⁹

dicens: sed eo verbo et cum eo verbo quod genuit: atqz ita magnus ea et cum ea magnitudi ne quam genuit.

Et sic non alio magnus: alio deus: sed eo magnus quo deus: quia non aliud illi est magnum esse: aliud deum esse: con quens est: vt nec deus singulus: s̄ ea et cuz ea deitate quam genuit: vt sic sit fili⁹ deitas p̄ is sicut sapientia et virtus patris: et sicut ē verbum et imago patris.

Et quia non aliud illi est esse: aliud deum esse: ita sit etiam essentia patris filius: sicut est verbum et imago eius.

Ac per hoc etiam excepto eo quod pater est: non sit aliquid pater: nisi quia est ei filius: vt nō tā tum id quod dicitur pater: qd manifestum est eum non ad seipm: sed ad filiū relatiue dici: et ideo patrem qz est ei filius: sed omnino vt sit qd ad seipm est: ideo sit qz genuit essentiā suā.

Sicut em̄ magnus est: non nisi ea quam genuit magnitudine: ita et est non nisi ea quam genuit essentia: quia non est aliud illi esse: aliud magnum esse.

Ita ne igitur pater est essentie sue: sicut pater est magnitudinis sue.

Sicut pater virtutis ac sapientie sue: eadē quippe eius magnitudo que virtus et eadē essentia q̄ magnitudo.

Hec disputatio nata ē ex eo qd scriptum est christum esse dei virtutem et dei sapientiam.

Quapropter in eas angustias sermo coartatur: cum ineffabili a fari cupimus: vt aut dicamus christum nō esse dei virtutem et dei sapientiam: atqz ita impudēter et impie resistamus apostolo: aut christū quidem dei virtutem et dei sapientiam esse fateamur: sed eius patrē nō eē patrē virtutis et sapientie sue: quod non minus impium est.

Sic em̄ nec christi erit pater: quia x̄ps dei virtus et dei sapientia est: aut non esse patrē virtute sua potētē: neqz sapientia sua sapientem: qd q̄s audeat dicere: aut aliud in patre intelligi esse: aliud sapientem eē: vt non hoc ipso sit quo sapiens est: quod de anima intelligi solet: que alias insipiens: alias sapiens ē: velut natura mutabilis: et nō summe perfectaqz simplex: aut patrē nō esse aliquid ad se ipsum: et nō solum quod pater est: sed omnino qd ē: ad filiū relatiue dici.

Quō ḡ eius dezentie filius cui⁹ pater: qm̄ quidem ad seipsum nec essentia est: nec omnino est ad seipm sed etiam esse ad filium illi est.

Atem multo magis vnus eiusdemqz essentie: qz vna eademqz eēntia pater et filius: qm̄ quidē patri nō ad seipm est ipm esse: sed ad filiū quā essentiam genuit: et qua essentia est quicquid est.

Neuter ergo ad se est: et vterqz ad inuicem relatiue dicitur: an pater solus: non solum

I. Cor.

Iob.

quod patet dicitur: sed omnino quicquid dicitur: relative ad filium dicitur: ille autem dicitur ad patrem: et ad se: et si ita est: quid dicitur in filio ad se: an ipsa essentia. Sed patris essentia est filius sicut patris virtus: et sapientia: sicut verbum patris: et imago patris: aut si essentia dicitur ad se filius: pater autem non est essentia: sed genitor essentie: non est autem ad seipsum: sed hac ipsa essentia quam genuit: sicut hac ipsa magnitudine magnus quam genuit: et magnitudo dicitur ad se filius: ergo et virtus et sapientia et verbum et imago. Quid autem absurdum est imaginem ad se dici: aut si non id ipsum est imago et verbum quod est virtus et sapientia: sed illa relative dicuntur: hec autem ad se non ad aliud incipit non ea sapientia quam genuit: sapiens est pater: quia non potest ipse ad ea relative dici: et illa ad eum relative non dici: omnia enim que relative dicuntur ad invicem dicuntur. Restat itaque: ut etiam essentia filius relative dicatur ad patrem. Ex quo conficitur inopinabilissimum sensus: ut ipsa essentia non sit essentia: vel certe cum dicitur essentia: non essentia sed relatiuum indice est: quod cum dicitur dominus: non essentia indicatur: sed relatiuum quo refertur ad seruum. Cum autem homo dicitur vel aliquid tale: quod ad se non ad aliud dicitur: tunc indicatur essentia: homo ergo cum dominus dicitur: homo essentia est: dominus vero relative dicitur: homo enim ad se dicitur: dominus ad seruum: homo autem versus agitur: si essentia ipsa relative dicitur: essentia ipsa non est essentia. Hoc accedit: quod omnis essentia que relative dicitur: est etiam aliquid excepto relatiuo: sicut homo dominus: homo fructus et equus iumentum: et nummus arra: homo et equus et nummus ad se dicuntur: et sube sunt vel essentie dominus vero et seruus et iumentum et arra: ad aliquid relative dicuntur. Sed si non esset homo: id est aliqua subiecta: non esset que relative dominus diceretur. Et si non esset equus quedam essentia: non esset quod iumentum relative diceretur. Ita si nummis non esset aliquid substantia: nec arra posset relative dici. Quapropter si et pater non est aliquid ad seipsum: non est omnino qui relative dicatur ad aliquid. Non enim si cur ad aliquid coloratum refertur color eius: nec omnino ad se dicitur color: sed semper alicuius colorati est. Illud autem cuius color est etiam si eoque coloratum dicitur ad coloratum refertur: tamen id quod corpus dicitur ad se dicitur. Nullo modo ita putandum est patrem non dici aliquid ad seipsum: sed quicquid dicitur ad filium dici. Quid enim dicitur ad seipsum dicitur et ad patrem. Cum dicitur magnitudo magna et virtus potens: versus ad seipsum: et magnitudo atque virtus magni et potentis patris: que pater magnus et potens est. Non ergo ita: sed versus substantia: et versus substantia. Sicut autem absurdum est dicere candidum non esse candorem: sic absurdum

est dicere sapientem non esse sapientiam. Et sic candor ad seipsum candidus dicitur: ita et sapientia ad seipsum dicitur sapiens. Sed candor corporis non est essentia: quoniam ipsum corpus essentia est: et illa eiusque qualitas: versus et ab ea dicitur candidum corpus: cui non hoc est esse quod candidum esse. Aliud enim ibi forma et aliud color: et versus non in seipso: sed in aliqua mole. Que moles nec forma nec color est: sed formata et colorata. Sapientia vero et sapient est. Et quoniam quecumque anima participatione sapientie fit sapiens: si rursus desipiat: manet tamen in se sapientia. Nec cum anima fuerit in stulticia: et commutata illa mutatur: non ita est in eo qui ex ea fit sapiens: quemadmodum candor in corpore quod ex illo candidum est. Cum enim corpus in alium colorem fuerit mutatum: non manebit candor ille: sed omnino esse desinet. Et si et pater qui genuit sapientiam ex ea fit sapiens: neque hoc est illi esse quod sapere: qualitas eius est filius non proles eius: et non ibi erit iam summa simplicitas. Sed absit ut ita sit: quia vere ibi est summe simplex essentia: hoc ergo est ibi esse quod sapere. Et si hoc est ibi esse quod sapere: non per illam sapientiam quam genuit sapiens est pater: alioquin non ipse illam: sed illa eum genuit. Quid enim aliud dicimus cum dicimus hoc illi esse esse quod sapere: nisi eo est que sapiens est. Quapropter que causa illi est ut sapiens sit: ipsa illi causa est ut sit: proinde si sapientia quam genuit causa illi est ut sapiens sit: etiam ut sit: ipsa illi causa est. Quod fieri non potest: nisi gignendo eum aut faciendo. Sed neque genitricem neque conditricem patris vel alio modo quisque dixerit sapientiam. Quid enim est insanius. Ergo et pater ipsa sapientia est. Et ita dicitur filius sapientia patris: quomodo dicitur lumen patris: id est ut quemadmodum lumen de lumine: et versus unum lumen: sic intelligatur sapientia de sapientia: et versus una sapientia: ergo et una essentia: quia hoc est ibi esse quod sapere. Quod enim est sapientie sapere: et potentie posse et eternitati eternam esse: iusticie iustam esse: magnitudini magnam esse: hoc est essentie ipsum esse. Et quod in illa simplicitate non est aliud sapere quam esse: eadem ibi sapientia que essentia.

Et que patris et filij essentiam significant non esse relatiua: quia quicquid ad se non ad aliquid dicitur simul ambo sunt.

Capitulum II.

Iter igitur et filius simul una essentia: et una magnitudo: et una veritas: et una sapientia. Sed non pater

Liber

et filius simul ambo unum verbum: quia non sicut ambo unum filium. Sicut enim filius ad patrem refertur: non ad seipsum dicitur: ita et verbum ad eum cuius verbum est refertur cum dicitur verbum. Eo quippe filius quo verbum et eo verbum quo filius. Quia igitur pater et filius simul non utriusque unum filium: prout est: ut pater et filius simul non ambo unum verbum. Et propterea non eo verbum quo sapientia: quia verbum non ad se dicitur: sed tamen relative ad eum cuius verbum est: sicut filius ad patrem. Sapientia vero eo quo essentia. Et ideo quia una essentia: una sapientia. Quia vero et verbum sapientia est: sed non eo verbum quod sapientia. Verbum enim relative: sapientia essentialiter intelligitur: id dicitur accipimus cum dicitur verbum: ac si dicitur nata sapientia: ut sit et filius et imago. Et hec duo cum dicuntur: id est nata sapientia in uno eorum eo quod nata est et verbum et imago et filius intelligatur: et in his omnibus nominibus non ostendatur essentia: quia relative dicuntur. Et in altero quod est sapientia: quoniam et ad se dicitur: seipsa enim sapiens est: etiam essentia demonstrat: et hoc est esse quod sapere. Quia pater et filius simul una sapientia: quia una essentia: et sigillatim sapientia de sapientia: sicut essentia de essentia. Quapropter non quia pater non est filius: et filius non est pater: aut ille ingenuus: ille autem genitus: ideo non una essentia: quia his nominibus relativa eorum ostenduntur. Uterque autem simul una sapientia et una essentia: ubi habet esse quod sapere: non autem simul uterque verbum aut filius: quia non habet esse quod verbum: aut filium esse: sicut iam satis ostendimus ista relative dicitur.

De sapientia a deo genita vel creata.

Et ergo in scripturis **Ca. III.** nunquam fere de sapientia quicquam dicitur: nisi ut ostendatur a deo genita vel creata: genita scilicet per quam facta sunt omnia: creata vero vel facta: sicut in hominibus: cum ad ea que non creata et facta: sed genita est convertitur et illustratur. In ipsis enim fit aliquid quod vocatur eorum sapientia: vel illud scripturis pronuntiationibus aut narratibus quod verbum caro factum est et habitavit in nobis: habet enim Christus facta sapientia est: quia factus est homo. In propterea non loquitur in illis libris sapientia: vel de illa dicitur aliquid: nisi quod ea de deo nata ostendatur: aut facta: quod quis sit et pater ipse sapientia: quia illa nobis sapientia commendanda erat et imitanda: cuius imitatione formamur. Pater enim eam dicit ut verbum eius sit: non quomodo profertur ex ore verbum sonans: aut autem pronuntiationem cogitat. Spiritus enim tempore habet completum: illud autem eternum est: et illuminando dicit nobis de se **Mat. II.** et de patre: quod dicitur est hominibus. **Job. I.** et ait: Nemo

nouit filium nisi pater: et nemo nouit patrem: nisi filius: et cui voluerit filius reuelare: quia per filium reuelat pater: id est per verbum suum. Si ei hoc verbum quod nos profertur tempore et transit orationem: et seipsum ostendit: et illud quod loquimur quod magis verbum dei: per quod facta sunt omnia: quod ita ostendit patrem sicut est pater: quia et ipsum ita est: et habet esse quod pater secundum quod sapientia est et essentia: nam secundum quod verbum non habet esse quod pater: quia verbum non est pater: et verbum relative dicitur sicut filius quod utriusque non pater. Et ideo Christus virtus et sapientia dei: quia de patre virtute et sapientia: etiam ipse virtus et sapientia est sicut lumen dei de patre lumine: et fons vite apud deum patrem: utriusque fontem vite. Quia apud te inquit per prophetam: est fons vite: et in lumine tuo videbimus lumen: quia sicut pater habet vitam in semetipso sic dedit filio habere vitam in semetipso: et erat lumen verum quod illuminat omnem hominem venturum in hunc mundum: et lumen habet verbum erat apud deum: sed et deus erat verbum. Deus autem lumen est: et tenebre in eo non sunt velle: lumen vero non corporale sed spiritale. Neque ita spiritale ut illuminatione factum sit: quemadmodum dictum est apostolis. Vos estis lumen mundi: sed lumen quod illuminat omnem hominem ea ipsa et summa sapientia deus: unde nunc agimus. Sapientia vero filius de sapientia patris: sicut lumen de lumine: et deus de deo: ut et singulus pater lumen: et singulus filius lumen: et singulus pater deus: et singulus filius deus: ergo et singulus pater sapientia: et singulus filius sapientia. Et sicut utriusque simul unum lumen: et unum deus: sic utriusque una sapientia. Sed filius factus est nobis sapientia a deo: et iusticia et sanctificatio: quia temporaliter nos ad illum convertimur: id est ex alio tempore: ut cum illo maneamus in eternum. Et ipse ex quodam tempore verbum caro factus est: et habitavit in nobis. Propterea igitur cum pronuntiat in scripturis aut narrat aliquid de sapientia siue dicitur ipsa: siue cum de illa dicitur: filius nobis potissimum insinuat. Suius imaginis exemplo et nos non discedamus a deo: quia et nos imago dei sumus. Non quidem equalis: facta quippe a patre per filium non nata de patre sicut illa. Et nos quia illuminamur lumine: illa vero quia lumen illuminans: et ideo illa sine exemplo nobis exemplum est. Neque enim imitatur precedentem aliquem ad patrem a quo nunquam est omnino separabilis: quia id ipsum est quod ille de quo est. Nos autem nitentes imitamur manentem: et sequimur stantem. Et in ipso ambulantes tendimus ad ipsum: quia factus est nobis via temporalis per humilitatem: que mansio

nobis eterna est p̄ diuinitatē. **Q**uā d̄ppe spiri-
 ritibus mūdis intellectualib⁹ q̄ supbia non
 lapsi sunt: in forma dei: et deo equalis et deus
 p̄bet exemplū: vt se idem exēpluz redeundi
 etiā lapsi p̄beret hominī: q̄ p̄pter imundici-
 am pctōz penāq; mortalitatis deuz videre
 nō poterat: semetip̄m exinaniuit: nō mutan-
 do diuinitatem suā: s̄ n̄am mutabilitatē as-
 sumendo: et formā serui accipiens: venit ad
 nos in hunc mundū: qui in hoc mundo erat
 quia mundus p̄ eū factus ē: vt exempluz sur-
 sum videntib⁹ deū: exemplū deorsum mirā-
 tibus hoīem. **E**xemplū sanis ad p̄manendū
 exemplū infirmis ad cōualescendū. **E**xēplū
 morituris ad nō timendū: exemplū mortuis
 ad resurgendū eēt: in oibus ip̄e p̄matum te-
 nens. **Q**uia em̄ hō ad beatitudinē sequi nō
 debebat nisi deū: et sentire nō poterat deum
 sequendo deū hoīem factū sequere simul:
 et quē sentire poterat et quem sequi deberet.
Amem⁹ ḡ eū et inhereamus illi: caritate dis-
 fusa in cordibus n̄ris p̄ sp̄m̄sc̄m̄ q̄ dat⁹ est no-
 bis. **N**ō igit̄ mirū si p̄pter exemplū qd̄ nob̄
 vt reformaremur ad imaginē dei p̄bet ima-
 go equalis p̄ri: cū de sapiētia scriptura loq̄t̄
 d̄ filio loquit̄ quē sequimur viuēdo sapiēter
 q̄uis et pater sit sapientia sicut lumē et deus:
 sp̄s q̄ sanctus siue sūma charitas vtrūq;
 cōiungens nosq; subiūgens. **N**ō ideo nō in-
 digne dicit̄ quia sc̄ptū est: **D**eus charitas ē:
 quō nō est etiā sapiētia: cū sit lumen: qm̄ de⁹
 lumen ē: siue ergo h̄ modo siue alio modo ef-
 sentia sp̄s sancti sigillatim ac p̄prie nominā-
 da ē qm̄ de⁹ ē: vtrūq; lumē est: **E**t qm̄ lumē est:
 vtrūq; sapiētia est. **D**eū aut̄ esse sp̄m̄sc̄m̄: scri-
 ptura clamat apud apl̄m̄ qui dicit̄: **N**escitis
 quia tēplū dei est: statimq; subiicit̄: **E**t sp̄s
 dei habitat in vob̄. **D**e⁹ em̄ habitat in tem-
 plo suo. **N**ō em̄ tanq; minister habitat sp̄s
 dei in templo dei: cū alio loco euidentius di-
 cat̄: **N**escitis qz corpa v̄sa tēplū in vob̄ est
 sp̄s sancti quē habet⁹ a deo: et nō estis vestri
 empti em̄ estis p̄cio magno: glorificate et por-
 tate deū in corpe vestro. **Q**uid est aut̄ sapiē-
 tia nisi lumen spiritale et incōmutabile? **E**st
 em̄ et sol iste lumē s̄ corpale ē: et spiritualis crea-
 tura lumen: s̄ nō incōmutabile. **L**umē ḡ pat̄
 lumen fili⁹: lumen sp̄s sc̄s. **S**imul aut̄ non
 tria lumina: s̄ vnū lumen. **E**t ideo sapientia
 pater: sapiētia filius: sapiētia sp̄s sc̄s. et si-
 mul nō tres sapiētiē: s̄ vna sapientia: et quia
 h̄ est ibi esse qd̄ s̄ape: vna essentia pater et fili-
 us et sp̄s sanctus. **N**ec aliud ē ibi esse q̄ deū
 esse. **U**n⁹ ḡ de⁹: pater et fili⁹ et sp̄s sanctus.

Quid vel a grecis vel a latinis necesse fu-
 erit dici de ineffabili trinitate. **Ca. III**

Et qz loquēdi causa de ineffabilib⁹
 vt fari aliquo modo possum⁹ qd̄ ef-
 fari nullo modo possum⁹: dicitur est
 a n̄ris grecis vna essentia: tres substātie: a la-
 tinis aut̄ vna essentia vel substātia: tres per-
 sone: quia sicut iā diximus: nō aliter in finē
 n̄ro: id est latino eētia q̄ suba solet intelligi
Et dū intelligat saltē in enigmate qd̄ dicit̄:
 placuit ita dici vt diceret aliqd̄ cū quereret
 qd̄ tria sint: que tria esse fides vera p̄nunci-
 at: cū et patrē nō dicit eē filiū: et sp̄m̄sc̄m̄ quod
 est donū dei nec patrē dicit esse nec filiū. **Q**uā
 ḡ querit̄ qd̄ tria: vel qd̄ tres: cōferimus nos
 ad inueniendū aliqd̄ speciale vel generale
 nomē quo cōplectamur hec tria: neq; occur-
 rit animo qz excedit sup̄eminētia diuinitat̄
 v̄sitati eloquij facultatē. **V**erū em̄ cogitatur
 deus qz dicit̄: et veri⁹ est qz cogitat̄. **N**ū em̄ di-
 cimus: nō eundē esse iacob q̄ est abraā: isaac
 aut̄ nec abraā esse nec iacob: tres eē vtrūq;
 fatemur abraā isaac et iacob. **S**ed cū querit̄ quid
 tres: r̄ndemus tres hoīes: noīe speciali. eos
 pluraliter appellantes: generali aut̄ si dica-
 mus tria animalia: hō em̄ sicut veteres diffi-
 nierūt: aīal ē r̄onale: mortale. **S**icut sicut scri-
 ptura n̄re loq̄ solēt: tres aīas cū a p̄te melio-
 re totū appellari placet: id ē ab aīa: cū corp⁹
 et aīa sit totus homo. **G**ra quippe dictū est in
 egyptū descendisse cū iacob aīas sepruagin-
 taq; p̄ tot hoibus. **I**tē cū dicim⁹ equum
 tuū nō eū eē q̄ me⁹ ē: et tertiū alicui⁹ alteri⁹:
 nec meū eē nec tuū: fatemur tres esse. **E**t in
 terroganti qd̄ tres: r̄ndem⁹ tres equos no-
 mine speciali: generali aut̄ tria aīalia. **I**tem
 cū dicimus bouē nō esse equū: canē v̄o nec
 bouē esse nec equū: tria quedā dicim⁹: et per-
 cunctatibus qd̄ tria: nō iā speciali noīe dici-
 mus tres equos: aut tres boues: aut tres ca-
 nes: quia nō eadē specie cōtinent̄: s̄ genera-
 li tria aīalia: siue sup̄iore genere tres subas:
 vel tres creaturas: vel tres naturas. **Q**ue-
 cūq; aut̄ plura n̄ numero enūcian̄: specialit̄
 vno noīe etiā generaliter enūciari possunt.
Nō aut̄ oīa que generaliter vno noīe appel-
 lan̄ etiā specialiter appellare vno noīe pos-
 sumus. **N**am tres equos qd̄ est nomen spe-
 ciale: etiā aīalia tria dicim⁹. **E**quū vero et bo-
 uem: et canem: animalia tria t̄m̄ dicimus vel
 substantias que sunt generalia noīa: et si qd̄
 aliud de his generaliter dici p̄t. **T**res vero
 equos: aut boues: aut canes: que specialia
 vocabula sunt: nō ea possum⁹ dicere. **E**t qd̄

Liber

pe vno nomine quis pluraliter enūciamus que cōiter habent illud qd eo noīe significat. **A**braā q̄ppe et isaac et iacob: cōe habent id qd est hō: **I**taq; dicunt tres hoīes. **E**qu^o quoq; et bos et canis: cōmune habēt id qd ē animal: **D**icunt ḡ tria animalia. **I**ta tres aliq̄s lauros: etiā tres arbores dicim^o: laurū vero et mirtū: et oleā: tñ tres arbores v̄l tres subas aut tres natu^{as}: at q̄s ita tres lapides: etiā tria corpa: lapidem vero et lignum et ferrum tantū tria corpa: vel si quo etiā supiore generali noīe dici possunt. **P**ater ḡ et fili^o et spirit^o sanctus: qm̄ tres sunt: queramus quid tres sunt: et qd cōmune habeant. **N**on em̄ cōmune illis est id qd pater ē: vt inuicē sibi sint patres: sicut amici: cum relatiue ad alterutru^z dicant^r possunt dici tres amici q̄ inuicem sibi sunt. **N**on aut^{em} hoc ibi: qz tantū pater ibi pater: nec duorū pater: sed vnici fili^o. **N**ec tres filij: cū pater ibi nō sit filius nec spū^s sanctus. **N**ec tres spū^s sancti: quia et spū^s sanctus propria significatione qua etiā donū dei dicitur nec pater nec filius. **Q**uid igit^r tres? **S**i em̄ tres p̄sone: cōmune ē eis id qd p̄sona est: ergo speciale hoc: aut generale nomen est eis si cōsuetudinē loquendi respicim^o. **S**ed vbi est nature nulla diuersitas: ita ibi generalit^r enūciant^r aliqua plura vt etiā specialit^r enūciant^r possunt. **N**ature em̄ differentia facit: vt laurus et mirtus: et olea: aut equus: aut bos: aut canis: nō dicant^r speciali noīe: iste tres lauri: aut illi tres boues: sed generalit^r: vt iste tres arbores: et illa tria animalia. **H**ic vero vbi nulla est essentie diuersitas: optet vt speciale nomen habeant hec tria: qd tñ nō inuenitur. **N**ā p̄sona generale nomen est in tantum vt etiā hō possit hoc dici: cū tñ inter sit inter hoīem et deum. **D**einde in ipso generali vocabulo: si propterea dicimus tres personas: quia cōmune est eis id qd p̄sona ē. **A**lio qn̄ nullo modo possunt ita dici: quemadmodum nō dicunt^r tres filij: quia nō cōmune est eis id qd est filius: cur nō etiā tres deos dicimus: certe em̄ quia pater p̄sona: et filius p̄sona: et spū^s sanctus p̄sona: ideo tres persone. **Q**uia ḡ pater deus: et filius deus: et spū^s sanctus deus: cur nō tres dī? **A**ut qm̄ ppter ineffabilem coniunctionē hec tria simul vn^o de^o cur nō etiā vna p̄sona: vt ita nō possimus dicere tres p̄sonas: q̄uis singulam quāq; appellemus p̄sonam: quē admodū nō possum^o dicere tres deos: q̄uis quēq; singulū appellemus deum: siue patrē: siue filiū: siue spiritū sanctum. **A**n quia scriptura nō dicit tres de

os: sed nec tres p̄sonas alicubi scripturā cōmemorare inuenim^o. **A**n quia nec tres: nec vnā p̄sona scriptura dicit hec tria. **R**egim^o em̄ p̄sonā dñi: nō p̄sonā dñm: propterea licet loquēdi et disputandi necessitate tres p̄sonas dicere: nō quia scriptura dicit: sed qz scriptura nō contradicit. **S**i aut^{em} diceremus tres deos: p̄traderet scriptura dicēs **A**udi **Deut. 6** israel: dñs de^o tuus deus vn^o ē. **S**ur ḡ et tres essentias nō licet dicere: qd similiter scriptura sicut nō dicit: ita nec p̄tradicat. **N**ā essentia si speciale nomē est cōmune tribus: cur non dicant^r tres essentie: sicut abraā isaac et iacob tres hoīes: qz homo speciale nomen est commune oibus hominibus. **S**i aut^{em} speciale nomen nō est essentia sed generale: qz homo et pecus et arbor et sidus et angelus dicit^r eēntia cur nō dicunt^r iste tres essentie: sicut tres eō dicunt^r tria animalia: et tres lauri dicunt^r tres arbores: et tres lapides tria corpa? **A**ut si ppter vnitatem trinitatis nō dicunt^r tres eēntie sed vna essentia: cur nō ppter eandē vnitatem nō dicunt^r tres substātie: vel p̄sone: s̄ vna substātia et vna p̄sona? **Q**uē em̄ est illis cōmune nomen essentie: ita vt singulus q̄s qz dicat^r essentia: tam illis cōmune ē vel substātie vel p̄sone vocabulū. **Q**d em̄ de personis fm̄ n̄ram: hoc de substātijs fm̄ greco^z consuetudinem ea que diximus optet intelligi. **S**ic em̄ dicit^r illi tres substācias vnā essentiam: quē admodū nos dicimus tres p̄sonas: vnā essentia vel substātia. **Q**uid igit^r tur restat: nisi vt fateamur loquēdi necessitate paria hec vocabula: cū opus esset copiosa disputatione aduersum insidias vel errores hereticorū. **A**ū em̄ conaret^r humana inopia loquēdo p̄ferre ad hominū sensus: qd in secretario mētis p̄ captu tenet: de domino deo creatore suo: siue p̄piā fidē: siue p̄ qualēcūq; intelligentiā: timuit dicere tres essentias: ne intelligeret^r in illa sūma equalitate vlla diuersitas. **R**ur sus nō esse tria que dam: nō poterat dicere qd sabellus: qz dixit in heresim lapsus est. **C**ertissime q̄ppe et de scripturis cognoscit^r qd pie credendū ē: et a spectu mētis idubitata p̄ceptione p̄stringit^r et patrē eē et filiū et spū^s sc̄m: nec eundē filiū eē q̄ pater ē: nec se m̄sc̄m eundē patrē eē vel filiū. **Q**uesiuit qd tria diceret: et dixit substācias siue p̄sonas: q̄bus noībus nō diuersitatem intelligi voluit: s̄ singularitatē voluit: vt nō solū ibi vnitatis intelligatur: ex eo qd dicitur vna eēntia: s̄ et trinitas: ex eo qd dicuntur tres substātie vel p̄sone. **N**ā si hoc ē de deo

esse qđ subsistere: ita nō erant dicende tres sube: vt nō dicunt tres essentie: quēadmodū quia hē deo esse qđ sape: sicut nō tres essentias: ita nec tres sapiētias dicim⁹. Sic em̄ qđ hī illi e deū eē qđ eē: tā tres essentias q̄ tres deos dici fas nō est. Si aut̄ aliud est deo esse aliud subsistere: sicut aliud deo eē: aliud patrem eē vel dñm eē: qđ em̄ est ad se dici: pat̄ aut̄ ad filiū: r dñs ad seruientem creaturā dicitur: relatiue q̄ subsistit: sic relatiue gignit: r relatiue dñat. Ita iā substantia nō erit substantia: quia relatiuū erit. Sicut em̄ ab eo qđ est eē appellat̄ essentia: ita ab eo qđ est subsistere substantiā dicimus. Absurdū est autem vt substantia relatiue dicatur. Om̄is em̄ res ad seipam: subsistit quātomagis deus. Si tñ dignū est: vt deus dicat̄ subsistere.

De substantia r essentia.

La. V

His em̄ rebus recte intelligit̄: in quibus subiectis: sunt ea que in aliquo subiecto esse dicunt̄: sicut color aut forma in corpore. Corpus enī subsistit: et ideo substantia est. Illa vero in subsistente atq; subiecto corpore: que nō substantie sunt: sed in substantia: r ideo si eē desinat: vel ille color: vel illa forma: nō adimūt corpori esse corpus: q; nō hoc ei est esse: qđ illā vel illam formā colorem ve retinere. Res vero mutabiles neq; simplices pprie dicunt̄ substantie. Deus aut̄ si subsistit vt substantia pprie dici possit: inest in eo aliquid tanq; in subiecto: r nō est simplex: cui hoc sit esse qđ illi est: r qđ qđ aliud de illo ad illud dicit̄: sicut magnus: om̄ipotēs: bon⁹: r si quid h̄mōi de deo nō in cōgrue dicit̄: nefas ē aut̄ dicere vt subsistat: r subsistat deus bonitati sue: atq; illa bonitas nō substantia sit vel potius essentia: neq; ipse de⁹ sit bonitas sua: s; in illo sit tanq; in subiecto. Nū manifestū est deū abusiue substantiam vocari: vt noīe ysiratioze intelligat̄ essentia: qđ vere r pprie dicit̄: ita vt fortasse solum deū dici oporteat essentiā. Est em̄ vere solus: qui in cōmutabilis est: idq; nomē suuz famulo suo moysi enūciauit: cū ait: Ego suz qui sum. Et dices ad eos: qui est misit me ad vos. Sed tñ siue essentia dicat̄ qđ pprie dicitur: siue substantia qđ abusiue: vtrūq; ad se dicit̄: nō relatiue ad aliqd. Vñ hoc est de o eē qđ subsistere: r ideo si vna essentia trinitas: vna etiā substantia: fortassis igiē cōmodius dicunt̄ tres p̄sone: q̄ tres substantie.

De trib⁹ p̄sonis vni⁹ eēntie.

La. VI

Sd ne vobis videar suffragari: hoc s; qđ requiramus. Quā r illi si vellent

sicut dicunt tres subas: tres hypostasēs: possent dicere tres p̄sonas: tria p̄sopa. Illud aut̄ maluerūt qđ forte s; in lingue sue p̄suetudinē aptius diceret̄. Namq; r in p̄sonis eadē rō est. Nō em̄ aliud est deo esse: aliud p̄sonā esse: sed oīno idē. Nam si esse ad se dicit̄ p̄sona vero relatiue: sic dicamus tres p̄sonas p̄m r filiū: et sp̄sctm̄: quēadmodū dicunt̄ aliq; tres amici: aut tres p̄pini: aut tres vicini q; sint adiuicem nō q; vnusq; eoz sit ad seipm̄. Quapropter quilibet ex eis amicus est duoz ceteroz: aut p̄pinus: aut vicinus: q; hec noīa relatiuam significationem habet. Quid q; nō placet vt dicamus p̄m p̄sonam esse filij r sp̄s sancti: aut filiū p̄sonam esse p̄is r sp̄s sancti: aut sp̄ritū sc̄m̄ p̄sonam esse p̄is r filij. Sed neq; p̄sona ita dici alicubi solet: neq; in hac trinitate cū dicimus p̄sonā p̄is: aliud dicim⁹ q̄ substantiam patris. Quo circa vt suba p̄is ipse pater est: non quo pater est sed qđ est: ita r p̄sona patris nō aliud qđ ipse pater est: ad se quippe dicit̄ p̄sona nō ad filiū vel sp̄sctm̄: sicut ad se dicit̄ deus: r magnus r bonus r iustus: r si qđ aliū h̄mōi. Et quēadmodū hoc illi est esse qđ deuz esse qđ magnū qđ bonū esse: ita hoc illi est esse qđ p̄sonam esse. Cur ergo non hec tria simul vnam p̄sonam dicimus: sicut vna essentiam r vnu deum: sed tres dicim⁹ p̄sonas cū tres deos: aut tres essentias non dicamus: nisi qđ volumus vel vnu aliqd vocabulū seruire huic significationi qua intelligitur trinitas ne oīno taceremus interroganti: quid tres: cum tres esse fateremur. Nam si genus est essentia: species aut̄ substantia siue p̄sona: vt nonnulli sentiunt omitto illud qđ iam dixi: oportere appellare tres essentias: vt appellantur tres substantie: vel p̄sone: sicut appellantur tres equi eadem q; animalia tria cum sit sp̄s equus: animal genus. Neq; em̄ species ibi pluraliter dicta est: r genus singulariter tanq; diceret̄ tres equi vnum animal: sed sicut tres equi speciali nomine: ita tria animalia generali nomine. Si dicunt substantie vel p̄sone nomine non speciem significari: sed aliquid singulare atq; indiuiduum: vt substantia vel p̄sona: non ita dicitur sicut dicitur homo quod commune ē omnibus hominibus. Sed quomodo dicitur hic homo velut abraam: velut ysaac: velut iacob: vel si quis alius qui etiā digito p̄fens demonstrari possit: sic q; illos eadem ratio consequetur. Sicut em̄ dicuntur abraam ysaac r iacob tria indiuidua: ita tres homines r tres anime. Cur q; pat̄ r filiū r sp̄sctm̄: si s; in genus r sp̄m r indiuiduum etiam ista differunt?

Libet

nō ita dicunt tres essentie vt tres substantie seu psonae: sed hec vt dixi omitto. Illud dico si cēntia genus est: vna cēntia iam nō habet species: sicut quia genus est animal: vnum animal iam nō habet species. Nō sunt ḡ tres species vnus cēntie: pater et filius et spūssanctus. Si autē spēs est essentia: sicut species ē homo: tres vero ille quas appellamus subas siue psonas: sic eandem speciem cōiter habēt: quē admodū abrahā et isaac et iacob: speciem quā hō dicit cōiter habent: nō sicut hō subdiuiditur in abrahā isaac et iacob: ita vnus homo et in aliquos singulos homines subdiuidi pōt omnino em̄ nō pōt: quia vnus hō iam singul⁹ hō est. Cur ḡ vna essentia in tres substantias vel psonas subdiuidit? Nam si essentia species est sicut hō: sic est vna essentia sicut vn⁹ hō: an sicut dicimus aliquos tres hoīes eius dēq; sexus: eiusdem tempōis corpis: eiusdem animi vnā esse naturā: tres em̄ sunt homines: sed vna natura. Sic etiā ibi dicimus tres subas vnā cēntiā: aut tres psonas vnā substantiā vel essentiā. Hoc vero vtrūq; si est: quia et veteres quī latine locuti sunt. anq; haberēt ista noīa: que nō diu est vt in vsu venierunt: id est essentiā vel substantiā pro his naturā dicebāt. Nō itaq; fm̄ genus et species ista dicimus: sed quasi fm̄ cōem eandēq; materiā. Sicut ex eodē auro si fierēt tres statue diceremus tres statuas vnū aurū: nec tñ diceremus genus aurū: spēs autē statuas: nec aurū speciē: statuas vero indiuidua. Nulla quippe species indiuidua sua transgreditur: vt aliquid extra cōprehendat. Nū em̄ diffinierō quid sit hō: quod est nomen speciale: singulū quiq; homines qui sunt indiuidua eadē diffinitione cōtinent: nec aliqd ad eam ptinet quod hō nō sit. Nū vero auro diffinierō: non sole: statue si auree fuerint: sed et anuli: et si quod aliud de auro fuerit ad aurū ptinebit: et si nihil inde fiat: aurū dicit: quia etiā si nō sint auree: nō ideo nō erūt statue. Item nulla species excedit diffinitionē generis sui. Quz em̄ diffiniero animal: quā generis hui⁹ species ē equus: oīs equus aīal est: nō autē statua oīs aurū est. Ideo quis in tribus statuis aureis recte dicam⁹ tres statuas vnū aurū: non tñ ita dicimus vt genus aurū: spēs xō statuas intelligamus. Nec sic ergo trinitate dicimus tres psonas vel substantias: vnā essentiam et vnū deū: tanq; ex vna materia tria quedā subsistant: etiā si quicqd illud est: in his trib⁹ explicatū sit. Nō em̄ aliqd aliud ei⁹ cēntie ē: pter istā trinitatē: tñ tres psonas eiusdē cēntie vel tres psonas vnā essentiam dicimus: tres autē psonas ex eadem essentia nō dicim⁹ quasi aliud ibi sit quod essentia est: aliud quod persona: sicut tres statuas ex eodem auro possumus dicere. Aliud em̄ illic est esse aurū: aliud esse statuas. Et cū dicunt tres hoīes vna natura: vel tres hoīes eiusdem nature: pnt etiā dici tres hoīes ex eadem natura: quia ex eadem natura: et alij tres hoīes pnt existere. In illa xō cēntia trinitatis: nullo mō alia quālibet persona ex eadem cēntia pōt existere. Deinde in his rebus nō tñ est vn⁹ hō: q̄tū tres hoīes simul. Et plus sunt aliqd homines duo quā vnus hō. Et in statuis equalibus plus auri est tres simul: quā singule statue: et min⁹ auri est vna quā due. Et in deo nō ē ita. Nō em̄ maior essentia est pater et filius et spūssanctus simul quā solus pater aut filius. Sed tres simul ille substantie siue persone si ita dicēde sunt equales sunt singulis: quod animalis hō nō pōt. Nō em̄ pōt cogitare nisi moles et spacia: vel minura vel grandia volitantib⁹ in aīo eius phantasmatis: tanq; imaginibus corporū. Ex qua imūdia donec purgetur: credit in patrē et filiū et spūssanctum: vnū deum solum. magnū. omnipotentē. bonū. iustū. misericordem. omnīū visibiliū et inuisibiliū cōditorem: et quicqd de illo phumana facultate digne vereq; dici potest. Neq; cū audierit patrem solū deū: separet inde filiū aut spiritum sanctum. Cum eo: quippe solus deus cum quo et vnus deus est: quia et filiū cū audimus solū deum sine vlla separatione patris aut spūssancti oportet accipere: atq; ita dicat vnā cēntiā: vt non existimet aliud alio vel maius vel melius: vel ex aliqua parte diuersum. Nō tñ vt pater ipse sit et filius: et spūssanctus: et quicquid aliud ad alterutrum singula dicunt: sicut verbū quod nō dicit nisi fili⁹: aut donū quod nō dicit nisi spūsscūs: ppter quod etiā plurale m̄ numerū admittunt: sicut in euangelio scriptū est. Ego et pater vnus sumus. Et vnū dixit et sumus. Vnū fm̄ essentiaz quod idē deus. sumus fm̄ relatiuū: quod ille pater. B filius. Aliquū et taceat vnitas essentie: et sola pluraliter relatiua cōmemorant. Veniem⁹ ad eū ego et pater: et habitabimus apud eū. Veniemus et habitabimus pluralis numerus ē quia p̄dictum est: Ego et pater. id est pater et filius: que relatiue ad inuicē dicunt. Aliquādo latenter oīno: sicut in genesi. Faciamus hoīem ad imaginem et similitudinē nostrā. Et faciamus: et nostrā: pluraliter dictū est: et nisi ex relatiuis accipi nō potest. Non em̄ vt

tie vel tres psonas vnā essentiam dicimus: tres autē psonas ex eadem essentia nō dicim⁹ quasi aliud ibi sit quod essentia est: aliud quod persona: sicut tres statuas ex eodem auro possumus dicere. Aliud em̄ illic est esse aurū: aliud esse statuas. Et cū dicunt tres hoīes vna natura: vel tres hoīes eiusdem nature: pnt etiā dici tres hoīes ex eadem natura: quia ex eadem natura: et alij tres hoīes pnt existere. In illa xō cēntia trinitatis: nullo mō alia quālibet persona ex eadem cēntia pōt existere. Deinde in his rebus nō tñ est vn⁹ hō: q̄tū tres hoīes simul. Et plus sunt aliqd homines duo quā vnus hō. Et in statuis equalibus plus auri est tres simul: quā singule statue: et min⁹ auri est vna quā due. Et in deo nō ē ita. Nō em̄ maior essentia est pater et filius et spūssanctus simul quā solus pater aut filius. Sed tres simul ille substantie siue persone si ita dicēde sunt equales sunt singulis: quod animalis hō nō pōt. Nō em̄ pōt cogitare nisi moles et spacia: vel minura vel grandia volitantib⁹ in aīo eius phantasmatis: tanq; imaginibus corporū. Ex qua imūdia donec purgetur: credit in patrē et filiū et spūssanctum: vnū deum solum. magnū. omnipotentē. bonū. iustū. misericordem. omnīū visibiliū et inuisibiliū cōditorem: et quicqd de illo phumana facultate digne vereq; dici potest. Neq; cū audierit patrem solū deū: separet inde filiū aut spiritum sanctum. Cum eo: quippe solus deus cum quo et vnus deus est: quia et filiū cū audimus solū deum sine vlla separatione patris aut spūssancti oportet accipere: atq; ita dicat vnā cēntiā: vt non existimet aliud alio vel maius vel melius: vel ex aliqua parte diuersum. Nō tñ vt pater ipse sit et filius: et spūssanctus: et quicquid aliud ad alterutrum singula dicunt: sicut verbū quod nō dicit nisi fili⁹: aut donū quod nō dicit nisi spūsscūs: ppter quod etiā plurale m̄ numerū admittunt: sicut in euangelio scriptū est. Ego et pater vnus sumus. Et vnū dixit et sumus. Vnū fm̄ essentiaz quod idē deus. sumus fm̄ relatiuū: quod ille pater. B filius. Aliquū et taceat vnitas essentie: et sola pluraliter relatiua cōmemorant. Veniem⁹ ad eū ego et pater: et habitabimus apud eū. Veniemus et habitabimus pluralis numerus ē quia p̄dictum est: Ego et pater. id est pater et filius: que relatiue ad inuicē dicunt. Aliquādo latenter oīno: sicut in genesi. Faciamus hoīem ad imaginem et similitudinē nostrā. Et faciamus: et nostrā: pluraliter dictū est: et nisi ex relatiuis accipi nō potest. Non em̄ vt

1. Cor. 2

Iob. 10

Ibid. 14

Genes. 1

facerent dii: aut ad imaginē et similitudinē deoz
sed vt faceret pater et filius et spūsanctus ad ima-
ginem patris et filij et spūsancti: vt subsisteret
hō imago dei. De^o autē trinitas. Sed quia nō
oīno equalis fiebat illa imago dei: tanq̄ non
ab illo nata: sed ab eo creata. huius rei signifi-
cande causa ita imago est: vt ad imaginē sit
non equatur paritate: s̄ quadā similitudine ac-
cedit. Nō em̄ locoz interuallis: s̄ similitudine ac-
cedit ad deū: et dissimilitudine receditur ab eo.
Sunt em̄ qui ita distinguunt: vt imaginē ve-
lint esse filiū: hōiem vero non imaginē: s̄ ad
imaginē. Reuellit autē eos ap̄ls dicens. Vir q̄

1 Cor. 11. dem non debet velare caput: cum sit imago et
gloria dei. Non dixit ad imaginē: sed imago.

Gen. 1. Que tñ imago cū alibi d̄: Ad imaginem non
quasi ad filiū d̄: que imago equalis est patri.
alioquin non diceret ad imaginē n̄az. Quō
enim nostram cū filius solius patris: imago sit
Sed p̄pter imparem vt diximus similitudinē
dictus est homo ad imaginem: et ideo n̄am vt
imago trinitatis esset homo: non trinitati eq̄:
lis sicut filius patri: sed accedens vt dictum ē
quadā similitudine: sicut in distantibus signifi-
ficatur quedam vicinitas: non loci: sed cuius-
dam imitationis. Ad hoc enim eis d̄: Refor-
mamini in nouitate mentis vestre. Quibus
item dicit. Estote itaq̄ imitatores dei sicut fi-
lij carissimi. Nouo enim homini dicitur. Qui
renouatur in agnitionem dei. scdm imaginē
eius qui creauit euz. Aut si iam placet p̄pter
disputandi necessitatem: etiam: exceptis no-
minibus relatiuis pluralem numerum admit-
tere: vel vno nomine respondeat. cuz querit̄
quid tria: et dicere tres substantias: siue tres
personas: nulle moles aut interualla cogiten-
tur: nulla distantia quātulecunq̄ dissimilitu-
dinis: aut vt intelligatur aliud alio vel paulo
minus quocunq̄ modo minus esse aliud alio
potest: vt neq̄ personaz sit confusio: nec talis
distinctio qua sit impar aliquid. Quod si intel-
lectu capi non potest: fide teneatur: donec il-
lucescat in cordibus ille: qui ait per prophetā
Nisi credideritis non intelligetis.

Explicit liber septimus.

Incipiunt capitula libri octauī.

i. De indifferenti magnitudine trinita-
tis: in qua non est plus ip̄a trinitas si-
mul q̄ singula q̄q̄ persona

ii. De essentia veritatis que ē trinitas
deus: nihil corporeū neq̄ mutabile
debeat cogitari.

iii. De vero et sumo et vno bono.

iiii. De dilectione in deū per fidem.

v. De sacramento incarnationis dñi: et sal-
uatoris nostri iesu xpi.

vi. Quid in sc̄tis q̄s nō vidim⁹ diligamus

vii. De vera dilectione.

viii. Qui fratrem diligit deum diligit: q̄
amat et ip̄am dilectionem que ex deo
et deus est

ix. De ea forma qua diligitur iustus: di-
ligatur deus: q̄ nō p̄t ea q̄ dilectōz
excitat forma non diligit: eadem. p̄ ē
deus: quia deus caritas est

x. De amate et q̄ amatur et amore.

Aureliū augustini penum in librū octauū

Diximus alibi ea dici proprie i illa
trinitate distincte ad singulas p̄-
sonas pertinētia: que relatiue di-
cuntur ad inuicem: sicut pater et
filius et vtriusq̄ donum spiritus sanctus. Non

enim pater trinitas: aut filius trinitas: aut tri-
nitas donum. De vero ad se dicuntur singuli
non dici pluraliter tres: sed vnā ip̄am trinita-
tem: sicut deus pater: deus filius: de^o spūsan-
ctus. Et dñs pater: dñs filius: dñs spūsanct⁹.

Et oīpotens pater: oīpotens filius: oīpotēs
spūsanctus. Nec tñ tres dii: aut tres domini:
aut tres oīpotentes. Sed vnus deus: dñs: oī-
potens: ip̄a trinitas: et quicq̄ aliud: non ad in-
uicē relatiue: sed ad se singuli dicunt̄. hoc ē
fm̄ essentiam dicunt̄: q̄ hoc est ibi esse: q̄ ma-
gnum esse: q̄ bonum esse: q̄ sapientem esse: et

quicquid aliud ad se vnaqueq̄ ibi persona vt
ip̄a trinitas dicitur. Ideoq̄ dici tres p̄sonas:
vel tres substantias: non vt aliqua intelligat̄
diuersitas essentie: sed vt vel vno aliquo vo-
cabulo responderi possit: cum dicitur qd̄ tres
vel quid tria: tantāq̄ esse equalitatem i ea tri-
nitate: vt nō solum pater non sit maior q̄ fili⁹
quod attinet ad diuinitatem: sed nec pater et
filius simul maius aliquid sint q̄ spūsanctus:
aut singula queq̄ persona: quelibet triū: min⁹
aliquid sit q̄ ip̄a trinitas: Dicta sunt hec: et si
sepius versando reperantur: familiarius qui-
dem innotescunt. Sed et modus aliq̄s adhibē-
dus est: deoq̄ supplicandum deuotissima pie-
tate: vt intellectum aperiat: et studium contē-
tionis assumat: quo possit mente cerni essen-
tia veritatis: sine vlla mole: sine vlla mobilita-
te. Hunc itaq̄ inquantū ipse adiuuat creator
mire misericors: attendamus hec que modo
tam interiora q̄ superiora tractabimus: cum
sit eadem seruata illa regula: vt quod intel-
lectui nostro nondum eluxerit: a firmitate fidei
non dimittatur.